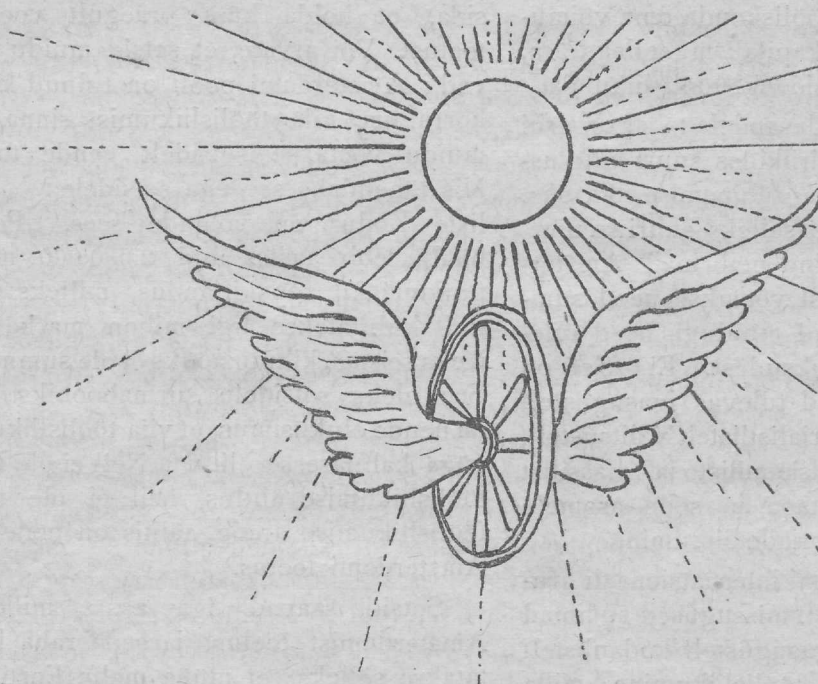

Raudteelaste B 8/20:4

RAUDTEELANE

V sf. 2195

EESTI RAUDTEELASTE ÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Nr. 1.

Veebruar

1928 a.

Amsterdam?

Mida kujundab eneses Amsterdamis internatsionaal? Kas on see revolutsioonilise töölisklassi rahvusvaheline koondus, kuhu tahavad meie töölisliikumist maha mängida sotsid?

Amsterdamis internatsionaal on imperialistlike riikide truualamline teener, kes alandlikult korjab imperialistlistelt valitsustelt toetussumme, et neid välja jagada suure käraga töölisorganisatsioonidele. Amsterdamis internatsionaali kaudu hoiab kapitalism kogu ilma tööliskonda oma võimuses, teda kasutab kapitalism selleks ära, et surmata revolutsioonil. töölisliikumist.

Imperialistide ülesandel tehakse eriti N. S. V. Liidu piiririikides suurt kihutus-tööd Amsterdamiga ühinemise kasuks. Amsterdam kulutab selleks suuri summe, et viia töölisliikumine neil mail Amsterdamis vetesse. Kust võetakse need summad? Sotsid ütlevad muidugi, need tulevad meie liiknemaksudest. Ei. See on vale. Need summad tulevad igasugustelt kodanlistelt ja imperialistlistelt valitsustelt, selleks, et revolutsioonilist ja massilist töölisliikumist hävitada ja selle asemele seada truualamlik orjade liikumine.

Võtke Amsterdamis internatsionaali aru-
anne, teie näete seal, missugused summad figureerivad seal igasugustelt kodanlistelt riikidelt. On see töölisliikumine, mida juhitakse meie vastaste rahadega. Ei, see on töölisliikumise äraandmine, ja selleks aruandjaks osutab Amsterdamis internatsionaal. Norra ja Soome töölised hoiavad mainitud „koondisest“ eemale just sellepärast, et „koondis“ ei seisa töölisliikumise alusel. Nii teevad ka teised põhjamaade töölised, nii peame ka meie tegema. Meie ei tohime töölisliikumist mängida Amsterdamis äraandlikesse kättesse.

Miks sõdivad meie sotsid just praegult eriti ägedalt Amsterdamiga liitumise poolt? Miks tahetakse nüüd, mil organisatsioonid alles asumisel on, neid siduda sarnase

koondisega, mis kindlasti nende arenemise peale halvavalt mõjub? Meie peame ära ootama, kui töölisliikumisesse on koondatud suurem osa meie töölisklassist, las siis töölisklass otsustab, missuguse rahvusvahelise liiduga ta liitub.

Praegult on see küsimus liiga varajane, töölisklass tuleb enne organiseerida, mitte aga lõhkuda! Kuid sotside energilise tööpõhjus seisab selles, et Amsterdamis internatsionaalilt suuremaid toetusi välja presida, et hoida käes praegult voolavat toetust. Või arvate, et sotsid muidu kisivad? Amsterdamis poolt on tulnud kindel korraldus, viia töölisliikumist sinna, ehk muidu võetakse sotsidelt nende toetus. Mis tähendaks see aga sotsidele? „Töölise Kodu“ on võlgade sees, „Pekoni hääl“ toob aastas ligi 2.000.000 marka puudujääki, sopakirjandus, milleks praegult kulutatakse ligi miljon marka ära, jääks seisma, kihutus-tööks ei ole summasid. See oleks sotsidele surmahoobiks. See on nende eluküsimus, et viia töölisliikumist väga kahtlasesse „liitu“. Neil ei ole tähtis töölisliikumise ühtlus, neil ei ole tähtis töölisliikumise areng, tähtis on neile vaid Amsterdamis toetus.

Sotsid saavad iga aasta miljoneid Amsterdamist toetust ja seda raha kulutatakse selleks, et müüa maha Eesti töölisliikumist Amsterdamis kaudu imperialistlike riikide käsutusse.

Ärge talitage kergemeelselt, ootame ära, kuni töölisklass end organiseerib, missuguse suuna töölisliikumine võtab.

Eesti töölisliikumine seisku klassivõitluse alusel. Eesti töölisliikumine peab leidma ühise keele. Eesti töölisliikumist ei tohi takistada ühegi internatsionaaliga liitumine. Eesti töölisliikumine peab sammuma teiste rahvaste eeskujul töölisliikumise ühtluse poole, s. t. jääma eemale igasugusest internatsionaalst, mis töölisliikumise arenemist takistavad.

Amsterdamiga ühinemine toob ametiühisuslisse liikumisse lõhesid ja killustab seda, töölistele on aga vaja ametiühisuslikku ühtlust.

RAUDTEELANE

EESTI RAUDTEELASTE ÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Tellimise hind postiga kodu saates: 15 senti Nr.

Üksik number
15 senti.

Ilmub 1—2 kord kuus.

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudtee ladudes, Eesti Raudteelaste ühingu osakondades, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Vaksali puiestee Nr. 8-a.

Kuulutuste hinnad:

Terve lehekülge . . . . . Kr. 30.—
Pool lehekülge . . . . . 15.—
Veerand 7.50
Kaheksandik . . . . . 4.—
Tekstis 50 prots. kallim.

Nr. 1

Veebruar 1928

I aastakäik

Raudteelased, alampalgalised!

Aastasadasi on ori ja peremees, töö ja kapitaal vaenlastena üksteisele vastamisi seisnud. Kapitalistlik arenemine on iseäranis teravaks teinud need vastolud. Määratumad rikkused, loodusvarad ja valmistus abinõud on koondatud käputäie kapitalistide kätte. Miljoneid rahvahulki aga sunnitakse sõnakuulelikude orjadena kapitali teenima, härrade taskuid ja lõbusi suurendama.

Iga tööline peab selles peaküsimuses kindlale seisukohale asuma, kas lagunevat ja osalt juba lagunenud kapitalismi ülesehitamises mammona orjana endale tugevamaid ahelaid luua, või hingeheitva kapitalismi riismed lõpulikult välja surra lasta, et sellega ennast kurnamisest ja viletsusest päästa. Tööliste võitlused palgakõrgendamiseks sotside juhtimisel ei anna isegi kõige minimaalsemaid tagajärgi, sest igakord, kui on lootust võidu peale, just viimasel silmapilgul sahkerdavad sotsid tööliste huvid maha. Nälgimisele ja tööpuudusele võib ainult lõppu teha tööliste massiline ametiühisustesse organiseerimine. Sellepärast rõhutab iga klassiteadlik tööline, iga tööliste organisatsioon, et ametiühisused organiseerides ja üleskutsudes töölisi majanduslisele võitlusele tööpalka kõrgendamise eest, peavad ühtlasi töölistehulkadele selgeks tegema, et ainult põhjalik töölistekonna ametiühisustesse organiseerimine võib nende elu järge parandada. Sellega asetades võitlust majanduslike elutingimuste — palgakõrgendamise alusele ja töölistes teeksid väga eksliku sammu, kui nad sotside poolt kokkuseatud rohusedeli järele talitavad ja ametiühisused sotside partei tallermaaks teeksid, et end mõnest Eilmannist ehk Kuulbergist juhtida lasta. Jutluse taga, nagu juhiksid nad ametiühisusi majandusliku võitluse seisukohalt ja mitte sotside partei näpunäidete järele, peitub püüe neid teha sõnakuulelikudeks komisjonideks partei juures, sellega tehes ametiühisust kodanluse poliitilise võitluse tööriistaks tööliste eneste vastu. On selge, et mingisugust keskteed ega rahusobitust sotsidega, kui töörahva salajase vaenlasega, olla ei saa. Töölistes peavad käesoleval silmapilgul enda otsekoheseks ülesandeks tegema — ametiühisustes sotslised sahkerdajad väikima sundida.

Eesti Raudteelaste Ühingu, oma tegevuse aluseks võttes alamteenijate majanduslise seisukorra parandamise ja kultuurharidustöö, seab oma tähtsamaks ülesandeks Eestis asuvate raudteelaste koondamise ja organiseerimise ning iseseisva töölisteklassi majanduslise ja kultuurilise võitluse, mis olgu vaba äraandlikust kokkulepest nii kodanluse, kui ka sotsidega.

Ühise Eesti klassiteadliku töölisteklassi loomise püüetest juhitud on Eesti Raudteelaste Ühingu, kes Üldraudteelaste Kutseühingu juhtide töölisteklassile äraandliku tegevusega kaasa ei tahtnud minna, neist lahku löi ja Eesti Raudteelaste ühingu asutas. Missugust ei suuda lõhkuda kapitali vägivald ja sotside kokkuleppe kodanlusega.

Tõusku ja kasvagu ametiühisusline liikumine. Kõik raudteelased-alampalgalised Eesti Raudteelaste ühingu liikmeks!

E. R. Ü. Keskjuhatus.

Eesti Vabariigi 10 aasta kestvuse juubeli puhul

„Eesti-Raudteelaste Ühing“ kategooriliselt nõuab:

- 1) Rügi põhiseaduste täpselt täitmist;
- 2) Põhiseaduste rikkujatele väärilist karistust;
- 3) Teenijatele ja töölistele töö kindlustamist ja tasu mis võimaldaks inimväärilist ülespidamist;
- 4) Ülemate ja tööde juhatajate poolt inimsust;
- 5) Onupoegade poliitika kaotamist;
- 6) Tööraha tagakiusamise lõpetamist;
- 7) Poliitika süüdlastele amnestia seaduse ellu viimist.

„Eesti Raudteelaste Ühingu“ eesmärk on:

- 1) Raudteelaste majanduslise seisukorra parandamine ja kindlustamine;
- 2) nende töötingimuste parandamine ja valvamine töökaitse seaduste täieliku täitmise järele;
- 3) mõjuda kaasa raudteelaste huvidele vastavate seaduste esitamiseks ja ellu viimiseks ning valvata nende täitmise järele;
- 4) pidada täielist kontrolli raudteelaste hea käekäigu üle ning nõuda nende töö kindlustamist ja õiguste laiendamist;
- 5) raudteelaste kultuurlise tasapinna tõstmine ja poliitiliste teadmiste arendamine.

Ühingu liikmeteks võivad olla

kõik isikud, kes raudteelt oma ülespidamist saavad ehk saanud on väljaarvatud need, keda seaduse järele ametnikudeks loetakse.

Märkus: Ühingu liikmeks jäävad need isikud kes peale liikmeks astumist ametnikudeks saavad.

Ühingu liikmetele antakse abi:

Igal osakonna liikmel, kes 6 kuud liige on olnud ja 6 kuud korralikult liikme-

maksud ära maksnud, on õigus abiraha saamiseks:

- 1) Tööta oleku;
- 2) Haiguse ja surma korral, kui ka muudel äärmistel puuduste korradel, kui liige mitte mujalt — haigekassast, töökohast ehk muudelt asutustelt abi ei saa, ehk kui see abi ajakohane ei ole.

Liikme maks:

Iga liige maksab ühingu osakonna kassasse pool protsenti kuu jooksul teenitavast palgast iga kuu.

Ühingu tegutseb:

erapoletult ja vastavalt tööliklassi huvidele.

Ühing ei ole ärarippuv ühestki poliitilisest parteist, vaid tema tegevuse kava otsustavad alati liikmed ise.

Ühing on asutatud:

Alampalgaliste raudtee teenijate algatusel mikspärast on nende õiguste ainukesteks kaitsjateks.

Selgituseks.

Mitmeltpoolt segatakse ära „Eesti Raudteelaste Ühing“ — „Eesti Raudteelaste Ühisusega“ mis Amsterdami käsilase sotsi Heilmani poolt asutatud ning töötab sotside partei juhtnööride järele; samuti kutseühingutega ja Raudteelaste Keskühinguga missugused on asutatud raudteelaste pere killustamise mõttes ning tegutsevad suurte meeste poolt antavate

juhtnööride järele.

„Eesti Raudteelaste Ühingu“ ei ole nende asutustega midagi ühist, sellepärast iga alampalgaline raudtee teenija, kes soovib omasuguste kaasteenijatega seltsis oma majanduslist ja õiguslist seisukorda parandada, astub „Eesti Raudteelaste Ühingu“ liikmeks.

Mis kavatseb R. Kutseühingute keskühing.

Vaba Maa teatel, kavatseb Raudteelaste Kutseühingute Keskühing Vabariigi 10-da aastapäeva pidulikult pühitseda. Tahetakse korraldada aktus ja muid pidusid, selleks päevaks antakse välja oma häälekandja „Side“ juubeli number, kuhu mahutatakse raudtee tuusade mälestused Vabariigi algpäevilt. „Side“ arvates oleks soovitav mõnelgi neist rahalist toetusi ehk

ameti kõrgendust anda, muuseas „Side“ teada saavad kõrgemad sõjaväelased, aastapäeva puhul auastmed juurde, sellega antakse märku, et kas ei oleks kuidagi võimalik ka mõnele raudtee valitsuse Jaanile pagunid ja kotkarist anda ehk vast tahab seda Mihkelsongi omale saada, väiksepalgaliste ei ole muidugi midagi sarnast ettenähtud.

Kelleks nad end peavad.

Balti mõisnikute järelahvijad, pottipõllumehed, varjunimega põllumehed, kes nende enese arvates Eesti riigi ainu-valitsejad on, ähvardavad oma solgi torus igasuguste võtmetega riigiteenijaid kes olevad julgenud, tunduvalt tõusnud elukalliduse tõttu, esineda palgalisa nõudmisega.

Neile häbematuile nagu näha puudub igasugune inimtunne, nende pähe ei taha kuidagi mahtuda asjaolu, et Eesti riigi

üle ei valitse mitte nemad — inimsuse vastased jättised, vaid rahvas mille hulka kuuluvad ka riigiteenijad, mikspärast viimatsed ei allu mitte neile nurjatutele vaid rahvale ja tänatsest peale olgu riigiteenijate ühine loosung:

„Maha saherdajad, pottipõllumehed, maha orjade kuningad!“

„Elagu riigi põhiseadus!“

Riigiteenija.

„Kalju“ seltsi telgitagused.

29. jaanuaril s. a. pidas Raudteelaste „Kalju“ selts oma erakorralist peakoosolekut, mis seltsi tegevuses ettetulnud väärnähtuste tõttu õige tormiline oli.

Koosolijad ei saanud kuidagi päri olla järgmiste asjaoludega nimelt:

Seltsi esimees Kuulberg on juhatuse otsuse peale vaatamata, jätnud ameti võimudele teatamata kuritarvitusest seltsi asjaajamises, mille faktina oli revisjoni komisjoni poolt selgeks tehtud 12.000 margaline puudujääk seltsi kassas, samuti mitmed endise juhatuse poolt esitatud arved ei väärinud usaldust.

H-ra Kuulberg on selle asemel, et kurjategijatele väärilist karistust nõuda — püüdnud seda asja sumbutada, mida ta vabandab sellega, et asjasse olevat segatud varandusega isik — nimelt auto omanik — tulevane maja omanik, mis pärast on täitnud puuduva summa, ilma et selleks juhatuselt luba küsiks, selle poolt väljaantud veksliga.

Seltsi raha on ebaõigelt, nimelt selle põhimõtte vastaselt endise juhatuse poolt väljalaenatud. Üks neist laenu saajatest on ka tähendatud esimees Kuulberg kellele on tema naise venna Brasiiliasse sõiduks viimatsed 20.000 marka laenatud,

selle peale vaatamata, et selts peaks igaks juhtumiseks hoidma tagavara kapitali, millest häda korral oleks liikmetele abisamine võimaldatud. Kuid sarnaste teguviiside läbi on selts end mingisuguseks käsipangaks teinud.

Seltsil puudub inventuuri raamat ja et endised liikmed teavad, et sarnane on olnud, siis tekib kahtlus kas see raamat ei ole mitte mingisuguse tagamõttega kõrvaldatud, nagu Tallinna kauba aida põletamine varguse jälgede kaotamiseks.

Sms. Juhola ettekandest selgub, et see sama Kuulberg on seltsi pidudel talitanud mitte seltsi vaid oma huvides, nimelt sundinud korrapidajaid piletita isikuid pidule laskma. Nii on ühel neist pidudest selle läbi üle 70 isiku piletita osa võtnud.

Üleval ettetoodud asjaolude põhjal lükas üldkoosolek 1927 a. aruande kinnitamisest edasi, ning tegi ülesandeks uuele revisjonikomisjonile, ettevõtta seltsi tegevuse põhjalik revideerimine, milleks kolme kuuline tähtaeg anti, missuguse aja jooksul peab revideerimine läbiviidud ja selle tulemused revisjoni komisjoni poolt kokkukutsutud üldkoosolekule ettekantud saama.

X.

Eesti Raudteelaste Ühingu tegevus.

Raudteelased, keegi muu ei avita meid, kui vaid meie ise. On aeg praegu umbsem ja rõhavam, kui kunagi varem. Ka raske orjuse kõige suurema vaesuse päevil oli selfskonnal üksteisele midagi anda — elav sõna. Nüüd puudub see — elava sõna asemel pakkutakse üksteisele veel vaid reklaami. Seltsimehed, leek me põues põleb ja veel ideaalide palav, — Oleme kehvemad küll, kui kunagi varem, kuid meil siiski veel mida üksteisele anda — meie otsekohene võltsimata tundmus.

Et seltsimehed üksteiselt õppigem tunda iseend!

Ülatagem käed ja koonduge ümber oma ühingu kultuur-Haridus komisjoni.

Raudteelaste Ühingu Tallinna osakonna Kultuur Haridus toimikond alustas k. a. oma tegevust. Toimikonna eesmärk on: R-dteelaste ja nende perekonna liigete kultuurilise tasapinna tõstmine, abiandmine edasipüüdjaile õpijaile, abiandmine haigus, surma ja muil kordadel kui abisaaja tõesti abi vajab. K. H. toimikonnal on tähtis kuid raske ülesanne. Ei ole kerge sarnaseid ülesandeid teostada alles algaval toimikonnal. Et eesmärki kätte saada, pöörab K. H. toimikond kõigi raudteelaste poole, et iga raudteelane kui ka perekonna liikmed appi tuleks jõu ja nõuga.

Toimikonnal on asumisel laulukoor, keelpillide koor, näite krupp, spordi ring. Korraldab: Teaduslike loenguid, pidusi, väljasõitusi, õpereise sise- ja väljamaale, lotereisi, perekonna õhtuid ja muid lubatud kooskäimisi ja lõbustusi. Peale selle on kavatsusel kursusi korraldada kui R-dteelased ja nende perekonnad selleks soovi avaldavad.

Selle lühikese ajaga on juba palju R-dteelasi ja nende perekonna liikmeid, kes oma abi lubavad ja eelnimetatud krupidesse astunud. Iga raudteelane teab väga hästi, iseäranis alamad teenijad, kui võrd viletsas seisukorras on nad madala palga tõttu. Siin tuleb käed külge panna. — Abi on tarvis, ei suuda ju väikesel palgaga omi lapsi, kes soovivad edasi õppida lasta ja selle tõttu jäävad paljud andekaid lapsi haridusest ilma. On sunnitud labidaga või vabrikumasinaga juures töötama ja omale leiba teenima, mis terve eluaja mõru on. Ei ole ju süüdi noor sugu, ei nende vanemad on eluaeg orja-

nud krosside eest, mis võimaldab ainult viletsalt toita ja katta.

Kellel kallis on oma laste tulevik, ärge jäägu külmalt pealtvaatajaks. Nii sama tarvitavad perekonna liikmed haiguse või mõne muu õnnetuse puhul abi ja toetust.

Sellepärast alama palgalised, kõik käed külge. Teame ju väga hästi, et need, kes kõrgemad palka saavad, vähe tunnevad kaasa meie puudustele.

Iseäranis võivad siin palju ära teha R-dteelaste noorsugu, registreerigu ennast laulu, muusika koori või näitekruupi, spordi ringi j. n. e., sest ühiselt suudame mõndagi korda saata, nii mõnigi saab tänuolik olema teie töö eest. Oleks soovitatav olema kellel oma keelpillid on, teatakse K. H. Toimikonnale, kes korraldab mängu proovisi, et lähemal ajal võiksime ise oma laulu ja mängu kooridega esineda pidudel ja suvel väljasõitudel.

Seltsimehed! Ei avita keegi muu meid, vaid me ise.

K. H. Toimikonna Juhataja.

Peale E. R. Ühingu registreerimist teatas selle Keskjuhatus oma tegevuse alustamisest. Muuseas ka raudteede pea direktorile, ning saatis ühes sellega kahe liikmelist delegatsiooni kes teda informeeris Ühingu kavatsustega. Alguses oli suur valitseja sellega hoopis päri, sest lootis et „E. R. Ühing“ hakkab tegutsema tema juhtnööride järgi, nagu seda teevad meie kümne liikmelised kutse ühingud, esimesed nõudmised võeti erakorraliselt vastu, lubati mitmed väärnähtused kõrvaldada ja igale nõudmisele seaduslik käik anda, muidugi sell tingimisel, et Keskjuhatus nõuaks vaid seda, mis tema soovib, kuid et Ühing seda ei täitnud ega ei võinud täita ja esitas oma nõudmised vaid alamate teenijate huvide piirides — ei jäänud ülemus sellega rahul ja läbirääkides Kutse Ühingute tuusadega andis, juba ammugi ununenud esimese teadaanne peale järgmise vastuse:

Eesti Raudteelaste Ühingu Keskjuhatusle.

Tähendates Teie kirjadele 5. ja 6. augustil s. a. № 5 ja 7 teatan, et kõikidel teenijate liikidel, kellede koon-dajaks Eesti Raudteelaste Ühing ennast esitab, on juba oma kutseühingud olemas,

millest järgneb, et E. R. Ü. on paralleelne asutus ja kui sarnast, ei leia mina võimaliku olevat tunnustada.

Peadirektor: *(Allkiri)*.

Selle vastusega ei jäänud Keskjuhatus rahule ja saatis, ühes all järgneva kirjaga, delegatsioonile Teedeministri juurde.

Eesti Vabariigi Teedeministrile.

Saabus, E. V. Raudteede Peadirektorilt, kiri № 3368, 3370 19. IX. 1927 a. milles ütleb tema ära Siseministeeriumi poolt registreeritud Eesti Raudteelaste Ühingu tunnustamisest.

Esiteks ei seisa sarnane otsus tema võimuses, teiseks on ta Vabariigi seaduste vastane ning pidurdab Ühingu tegevust, mispärast palume Teid, H-ra Minister korraldust teha, et tähendatud Peadirektori otsus tühistatud saaks ja Ühingu nõudmistele seaduslik käik antud.

Juurde lisame, et Kutseühingud hoolitsevad vaid oma liikmede eest kuid E. R. Ühing üldiselt kõikide alamate raudteelaste, päevatöölise ja ka endiste raudteelaste eest, mispärast Eesti Raudteelaste Ühingu kui paralleelsest asutusest ei või siin juttugi olla.

Keskjuhatus nimel.

Esimees: *(Allkiri)*.

Kirjatoimetaja: *(Allkiri)*.

Teedeminister oli arvamisest, et siin on tegemist vaid väikese eksitusega ja andis nõu esineda nõudmistega endiselt, lubades seda asja lahendada, sest tema arvates ei võivad võimalik olla, et Peadirektor ei arvesta seaduslikult registreeritud Ühinguga — nii ka tehti kuid sellele järgnes järgmine vastus:

Eesti Raudteelaste Ühingu
Keskjuhatusle.

Kirjaga 19. IX. 27 a. № 3368/3370 teatasin Teile, et mina E. R. Ühingu, kui

paralleelset asutust, tunnustada ei saa. Selle peale vaatamata pöörasite jälle 22. ja 24. sep. s. a. mitmesuguste teadaannete ja palvetega №№ 38, 39, 40, 48 ja 50 all minu poole. Kinnitades oma eelpool tähendatud otsust, jätan nimetatud kirjad tähelepanemata ja palun, et Teie loobute site edaspidisest kirjavahetusest raudteevalitsusega.

Peadirektor: *(Allkiri)*.

Sellega lõpetas Keskjuhatus peadirektoriga igasugust läbikäimist ja nüüdsest peale esitab oma nõudmised vaid Teedeministrile ja Vabariigi Valitsusele, mis enam vähem arvestavad ja on palju vastutulelikumad kui riigi Raudtee valitsejad.

Nõudmise peale, remonti-lihttööliste kes töötavad tuha kanaalide puhastamise peale, puhkepäevade eest töötasu tõsta 1½ kortsseks, saadi Ehitusdirektsioonist järgmine vastus:

Eesti Raudteelaste Ühingu
Keskjuhatusle.

Vastuseks Teie kirja peale 8. nov. s. a. № 63 teatab Riigi Raudteedevalitsuse Ehitusdirektsioon, et tasu määramise juures on silmaspeetud 8 tunnulist tööpäeva põhimõtet. Sellest väljamineks on alati päevatöölisele esimese 8 tunni eest — olgu see äri ehk pühapäeval, öösel ehk päevaajal — makstud ühekordselt, kuna aga töötundide eest üle 8 tunni on tasu makstud 1½ kordselt.

Samuti on talitatud Teie kirjas tähendatud tööliste suhtes.

Arusaamatuste ärahoidmiseks teatakse tööliste tööle võtmise juures palgatingimised.

Ehitusdirektor: *(Allkiri)*.

Sekretär: *(Allkiri)*.

Alamteenijad endised ja praegused raudteelased, „Eesti Raudteelaste ühing“ palub Teilt informatsioone kohalistest väärnäh-tustest, ülemate ja tööjuhatajate toorustest ning isiklistest hädadest. Informatsiooni andja nimi jäetakse soovi korral saladuseks.

Keskjuhatus.

Ihunuhtlus Vabariigi raudteel.

Vahejuhtumine, mis Kutseühingut ei huvitanud.

15. augustil 1926 a. tuli ette Valga jaamas Rooma aegne juhtumine, kus jaamaülem A. Särm oma roopaseadjale ilmsüütult ihu nuhtlust jagas ning selle eest, et roopaseadja seda välja ei kannatanud nimelt sarnase tühja asja pärast meele-märkuse kaotas, lasi teda ka ametist lahti.

Juhtumise üle tehti Valga jaama raudtee-politsei poolt protokoll, millele nagu kuulda ei ole veel senini mingisugust tagajärge olnud.

Abisaamise mõttes pööras roopaseadja ka oma Kutseühingu poole, kuid see ei võtnud asja üldse harutusele.

Peale Eesti Raudteelaste ühingu asutamist saabus selle nimele tähendatud roopaseadja poolt järgmine palve:

Eesti Raudteelaste Ühingu
Juhatusetele.

Endise Valga jaama roopaseadja Staroi,

Seletus.

15. augustil 1926 aastal, astusin ametisse kell 19. Alla kirjutates korrapidamise raamatusse. Kell 20.05 võtsin vastu rong № 24, Irboskast. Teenisin pöörangul rong № 4 manöövertustel, ja hakkasin pööranguid seadma rong № 19 vastu võtmiseks Tartust, peale selle läksin vahimajasse.

Natukese istumise järele kuuldus väljast hütüdu, „Staroi, mis sina magad,“ et vahimajast käib palju inimesi mööda, ja alati kuuldub hüüdusi naljaks pärast, siis pidasin ka seda hüüdu naljaks ja vastasin „Mis sina Staroist tahad“. Avanes vahimaja uks, nähtavale ilmus jaama korrapidaja, Tein, ja küsis „kas sina mind ei tunnista?“ — noh loomulikult, vastasin rumala võitu küsimise peale, „miks ei tunnista, näen jo enda ees jaama korrapidajat. Tein küsis minult, miks mina temale nii vahimajast vastasin. Seletasin temale, kuidas võin vahimajas olles kedagi väljas olejat siis tunda.

Tein, s. o. korrapidaja läks ära ja saatis minule jaamaülema Särmi peale, kes mind hakkas sõimama, joodikuks j. n. e. lõpuks tahtis isegi lüüa. Ütlesin siis jaamaülemale „lüüa ma ennast ei lase ja saan ka vastu lööma. Selle peale käskis jaamaülem kohe teenistusest lahkuda, kuid viimaks käskis siiski rong № 19 vastu võtta, ja siis korrapidaja kontori ilmuda.

Võtsin siis rong № 19 vastu ja ilmusin kontori, kus eest leidsin raudtee arsti abi Hanseni, korrapidaja ja jaamaülema. Jaamaülema käsul vaatas arsi nüüd mind üle, käskis pöranda lauda mööda käia ja otsustas, et joobnud mina ei ole. Arsti otsus ajas jaamaülema marru, hakkas minu peale karkima ja jälle sõimama, lõpeks võttis minul kahe käega rinnust kinni, raputas ja lükkas kõva tõukega vastu kontori ukse. Tõuke jõud oli niivõrd tugev, et ukсед pörkasid lahti ja mina kukkusin selili, sain hirmsa hoobi pähe ja selga, kaotades mõistuse, jäin lamama, peaga peronile ja jalad kontori uksele. Ülesse aitas mind politsei kordnik Karro ja viis mind politsei vahituppa. Vahi toas olev konstaabel Ojama ka mind joobnuks ei tunnistanud, sest küsis jaamaülemalt, mis peab selle kaine inimesega tegema, arreteerida ei ole põhjust, ja käskis kodu minna.

Järgmisel hommikul läksin jaamaülema kontori, et saada luba arsti juurde minemiseks, sest olin tõsiselt haige. Kuid arsti abi lubast ütles jaamaülem ära ja teatas, et olen teenistusest vabastatud.

Tuli abi otsida väljastpoolt raudteed. Kõike seda Teile ette tuues, julgen Teid paluda, et minu teenistuskoht raudteel saaks tagasi antud. Sest valus on tunda seda ülekohut, mis on teinud minule Valga jaamaülem. Sest olen teeninud raudteel 22 aastat, ära andes raudteele oma paremad eluaastad. Ja nüüd vanuses olen sunnitud vägivaldselt lahkuma, millega olen ka vanaduses pensioni kaudanud. Loodan, et Teie saate võimalusi leidma, et inimlik õigus saaks maksma viidud, olgugi et olen väike ametnik raudteel, kell ilma Teie kaasabitaga on võimata maadelda ühe jaama ülemaga.

Minu peksu nägi pealt vedurijuht Spulge, kelle elukoht: Valga, Kapten Irve t. № 3—5.

Minu elukoht: Valk, Narva t. № 6—3.

(Allkiri).

A. Staroi poolt ülesantud tunnistaja seletus kõlab järgmiselt:

Eesti Raudteelaste Ühingu
Juhatusetele.

Saabus Teie vahekiri № 15, 25. VIII. 27. millega soovite andmeid vahejuhtumise

kohta Valga jaama roopasäädja ja jaama-ülema vahel. Ei leia põhjusi, mis võiks olla takistuseks, siis täidan Teie soovi.

15. augustil 1926 aastal olin valveteenistuses ja ilmusin umbes kell 22.15 m. Valga jaama peroonile rong № 19 vastu.

Jaama peroonil sain kokku roopasäädja Staroiga. Viimane teatas muu kõne hulgas, et jaamaülem norinud temaga tüli ja tunnistanud jooobnuks, ja olla käsk teenistusest lahkuda peale rongi № 19 vastu võtmist.

Rong № 19 jõudis pärale ja reisijad läksid laiali ja mina see peale läksin korrapidaja kontori järelepärimiseks hommikuse manöövri tööde suhtes.

Astudes korrapidaja kontori, nägin sääl järgmist: Jaamaülem Särm käis ärritu ilmega mööda kontori ja roopasäädja Staroi seisis ukse ligiduses kui patune.

Käies mööda kontori ja sõimas roopasäädjad joodikuks, kaabakaks. Staroi vastas lõpuks jaamaülemale, herra jaamaülem, mis Teie minust tahate, jooobnud mina jo ei ole, lubate mind lahti lasta teenistusest, kuid teadke, et ka on ülemusi, kes Teid võivad lahti lasta nagu Teie mind. Viimased sõnad roopasäädja poolt viisid jaamaülema marru.

Jaamaülem kargas kättega roopasäädjale rindu, raputas ja tõukas niivõrd tugevalt, et roopasäädja langes vastu kontori uksi (uksed on kahepoolsed). Tõukejõud oli niivõrd tugev, et roopasäädja keharas-kusega läksid ukсед lahti ja roopaseadja kukkus maha pea peronile ja jalad jäid kontori. Tõusis suur kisa ja kära jaamaülem andis käsu kutsuda politseikordniku, viimane ilmus ja aitas roopaseadjal ülestõusta ja talutas tema ära, kuhu, seda mina isiklikult ei näinud. See oleks siis kõik, mis võin Teile see juhtumise kohta teatada.

Ja Teie küsimuse kohta, kes ja mis on Särm, mina head ega halba otsustada ei või, võin ainult kuulujutu „õigem vana naiste lori“, edasi anda. Ja viimaste lori just kiitev Särmi kohta ei ole.

Küsimuse kohta, mis mulje minusse jäi see nähtuse kohta, ütlen, et see on halb ja mitte meeldiv, ajakohane ei ole kui vanem ametnik, iseäranis II klassi jaamaülem isalikult oma alamatele ihu- nuhtlust jagab. Minu arust oleks see päris „rusika õigus“. Lõpuks ütlen, et Staroid jooobnuks ei võinud tunnistada, sest tema oli seekord ses seisakus, niisuguses mina teda alati olen näinud.

Palun siis rahul olla sellega, millega siin Teid olen tülitanud, tänan Teid sellisemiste tervituste eest ja lisan ka oma si-juurde.

Kõige austusega: (Allkiri).

Valgas, 5. septembril 1927.

Selle peale sõitis välja asja kohapeal uurima „E. R. Ühingu“ Tallinna osakonna uurimiskomisjoni esimees seltsimees K. ja leidis et ettekanne vastab tõele.

Vahejuhtumine oli harutusel E. R. Ühingu juhatuste nõupidamisel 9. IX. 27 a. kus tehti otsuseks esineda peadirektori ees järgmise kirjaga.

E. Raudteede Pea Direktorile.

9. IX. 27. a. ärapeetud Eesti Raudteelaste Ühingu juhatuse nõupidamise otsuse põhjal. Palume Teie korraldust, et ilmsüütalt ametist lahtilastud Valga jaama roopaseadja A. Staroi saaks viibimata ametisse tagasi võetud ja temale lahtilaskmise päevast kuni ametisse tagasi võtmise päevani palk väljamaksetud.

Valga jaamaülem kui E. V. Riigi põhi-seaduse rüvetaja ja inimsuse vastase ise-loomuga isik saaks kohalt, mis teenijate juhtimisega seotud, eemaldatud.

Valga jaama korrapidajale Teinile ja arsti abi Hansenile vääriline karistus määratud. Selles asjus E. Raudteelaste Ühingu“ Keskjuhatuse esitajaks on määratud Tallinna jaama roopaseadja Karl Kammer, elukoht Liivamäe tän. № 16—4, keda paluma selles asjas raudteevalitsuse poolt korraldatavatesse komisjonidesse ja üksikute isikute ülekuulamiste juurde kutsuda, ning seal temale hääleõigust lubada.

E. R. Ühingu Keskjuhatuse nimel
Esimees: (Allkiri).

Kirjatoimetaja: (Allkiri).

Peale selle sai juhtumisest, Keskjuha-tuse delegatsiooni poolt suusõnaliselt ette-kantud Teedeministrile, pärast meelde-tuletatud peadirektorile, kuid senini ei ole saadud veel mingisugust vastust.

Ei taha uskuda, et riigi põhiseaduse peale vaatamata, on meil orjus ja ihu- nuhtlus maksma pandud? —

Peale E. R. Ühingu registreerimist pööras selle Keskjuhatuse peadirektori poole palvega, võimaldada raudtee majades vas-tavad ruumid juhatuse asukohaks ja osa-kondade koosolekute pidamiseks, kuid selle peale vaatamata et sarnaseid küllalt leidub, järgnes järgmine vastus:

Eesti Raudteelaste Ühingu Keskjuhatusel. Avaldan teadmiseks, et Teie kirja peale VIII. 27. № 6 järgnes resolutsioon: „E. R./Ü. Kl ajal vastavate ruumide puudusel ei saa r/v. koosolekute pidamiseks ja juhatusel asukohaks ruumi anda. 11. VIII. 27 a. O. Raudsep. D. eest.“

Sekretär: (allkiri).

Selle tagajärjel asus Ühing „Töoliste majasse“ kus on võimaldatud peavarju ligalealamteenijate ja töoliste organisatsioonile.

Raudtee päevatöoliste majanduslise seisukorra parandamiseks pööras „E. R. Ühingu Keskjuhatus järgmise märgukirjaga Vabariigi Valitsuse poole.

Vabariigi Valitsusele.

Silmaspidades Eesti Vabariigi raudteel töötavate päevatöoliste raskeid palgaolusi pöörame Teie poole alljärgneva märgukirjaga:

Töoliste esitajate ja Tööhoolekande ministri algatusel on moodustatud segakomisjon, mis koosneb peaasjalikult töösturite ja tööstustöoliste esitajatest.

Meie töoliste elukord on raske, kuid kõige raskem on ta küll raudtee päevatöolistel. Tööstustöoliste keskmine päevapalk on ikkagi suurem, kui raudtee päevatöoliste oma. Praegu säävad raudtee päevatöolised meesterahvad Mrk. 168 ja naisterahvad Mrk. 152 päevas, ilma mingisuguse perekonna abirahata, kuna neil seda täielik õigus saada oleks. Selle viletsa palganatukesega on võimata ära elada, — see tekitab tööliskonnas suurt nurinat valitsuse vastu. Riik peaks oma töolistele palgamaksmisega eeskujuks olema töösturitele, kuid praegu sammub riik oma palkadega töösturite järel.

„Raudteel töötavad päevatöolised peaks muudetama kindlapalgalisteks. See tõtaks töoliste meeleolu: tööline teaks, et ta ka vanaduse päivil on kindlustatud. Nüüd aga ei tea päevatöoline millal ta võib lahti saada ja see teadmatuse surmab töölise meeleolu, töölisele vaatab vastu tume tulevik. Praegune päevatöoliste palk ei kannata üldse arvustust välja, see on paratamatu et teda tuleb tõsta, vastasel korral on tööline oma perekonnaga määratud pikaldasele nälgimisele. Vabariigi Valitsus peaks samme astuma päevatöoliste palkade tõstmiseks.

Et praegu on moodustatud segakomisjon töösturite ja tööstustöoliste vahel, siis

paneb ka Eesti Raudteelaste Ühingu Keskjuhatus Vabariigi Valitsusele ette kokkukutsuda segakomisjon raudteelaste päevatöoliste palkade kõrgendamiseks ja vastavate kavade väljatöötamiseks. Komisjoni koosseisu kohta teeme järgmise ettepaneku: Komisjon koosneks 1. Teedeministeriumi esitajast, 2. E. V. Raudteevalitsuse esitajast. 2. Eesti Raudteelaste Ühingu Keskjuhatusel esitajast ja 1. Raudteetöoliste Ühisuse juhatusel esitajast. Eesti Raudteelaste Ühingu juhatus paneb omaltpoolt ette tõsta palkasi, sel juhul kui ei leita võimaliku olevat päevatöölisi muuta kindlapalgalisteks, järgmiselt: meeste Mrk. 240, — naistele Mrk. 200 — ja ametmeeste Mrk. 300 — päevas. Need palganormid ei peaks olema mitte kõrged sest nad ei vasta kaugeltki praegusele elatismiinumile. Ühtlasi paneb Keskjuhatus ette hakata maksma päevatöoliste perekonna abiraha. On ju nemad samuti raudteetöölised.

Lootes, et Vabariigi Valitsus, silmaspidades raudteelaste-päevatöoliste raskeid palgaolusi, meie soovidele vastu tuleb, ning sellest meie keskjuhatusel teatab.

Keskjuhatusel nimel:

Esimees: (allkiri).

Kirjatoimetaja: (allkiri).

Mille peale saadi järgmine vastus:

Eesti Raudteelaste Ühingu Keskjuhatusel.

Teie märgukirja asjus teatas härra Teedeminister järgmist:

Raudtee päevatöölisi kuupalgalisteks mõnesugust arvu üleviia pole võimalik, kuna kuutöoliste arv on tegeliku tarviduse järele kindlaks määratud.

Eesti Raudteelaste Ühingu Keskjuhatusel märgukirjas ette pandud palganorme ei sa maksma panna vastava krediidi puudusel. Kõrgendatud päevapalkade makspanemisel tõuseksid aga raudtee kulud 45—50 miljoni marga võrra.

Mis puutub märgukirjas toodud ettepanekusse maksma hakata päevatöoliste perekonna abiraha, siis pole võimalik seda teha, sest päevatöoliste koosseisu ja nende perekonna liigete arvu alalise muudatuse tõttu on väga raske nende perekonna seis kindlaks määrata.

Selle seisukohaga ühines ka Vabariigi Valitsus. (Vabariigi Valitsuse resolutsioon 11. novembril 1927 a.).

Riigisekretäri abi: (allkiri).

Nõudmise peale, isiklike intriigide tõttu ametist vabastatud Võru jaama roopaseadja Ploomi ametisse tagasi võtmise üle, saadi järgmine vastus:

Eesti Raudteelaste Ühingu Keskjuhatusel.

Tallinn, Vaksali p. 8-a.

Kirja peale 8. nov. s. a. № 61 teatan Teedeministri resolutsiooni põhjal, et selle kirja juure lisatud palvekiri end. Võru jaama roopaseadjalt Jakob Ploom'ilt on edasi saadetud Raudteevalitsusele — läbi vaatamiseks.

Kantselei juhataja: (Allkiri).

Nõudmise peale, Veo jaoskonna ahju (topka) puhastajatele riide varustuse väljaandmise üle, saadi järgmine vastus:

Eesti Raudteelaste Ühingu Keskjuhatusel.

Tallinn, Vaksali p. 8-a.

Kirja peale 8. nov. s. a. № 64, Veo osakonna ahju puhastajatele riide varustuse väljaandmise asjus, on Teedeminister järgmist kirjutanud: „Tähelepanemata jätta. 9. XII. 27 a. A. Kerem“.

Kantselei juhataja: (Allkiri).

Et meil, suure palga saajatel on võimaldatud toppelt teenimine mille läbi, selle asemel kus teised alamad teenijad oma väikse palga juures nälgivad ja vähendatud isikute perekonnad hoopis tööta vintslevad, neile esimestele külluses priiskamist võimaldatakse, pööras E. R. Ühingu Keskjuhatus, Teedeministri poole järgmise palvega:

Härra Teedeministrile.

Raudteel, iseäranis raudteevalitsuses, osakondade, jaoskondade ja jaamade kantseleides, kassades, telegrafi ja kauba kontorites teenivad hulgal ametnikud, — nai-

sed, kelle mehed raudteel ehk majal teenistuses on. Raudteel on äga lahtilastud mitmed sajad raudteelased, perekonna toitjad, kes teenijate vähendamise tõttu ehk muudel põhjustel raudtee teenistusest vabanenud. Need vintslevad praegult tööta ehk on töö peal, nad ise, ei oska, sest raudteelane tunneb ainult seda tööd mille peal tema praktiseerinud on ja nii mõnigi neis on pool oma eluiga raudteel töötanud. Eesti Raudteelaste Ühingu keskjuhatus, kes koondab enda ümber ka teenistusest vabanenud töölisi pöörab vabanenute huvides ja töötatöliste vähendamise mõttes härra MINISTER Teie poole ja palub Teid meie ettekannet arvesse võtta, asjaolusi juurdleda, ning korraldusi teha et sarnased teenijad, kel ka abikaasad raudtee töödel, saaks ametist vabastatud ja nende asemele palgataks perekonna toitjad ja üksikud endised raudteelased.

Lootes, et meie palve Teie poolt härra MINISTER tähelepanemist leiab.

Keskjuhatusel nimel

Esimees: (Allkiri).

Kirjatoimetaja: (Allkiri).

Mille peale saadi järgmine vastus.

Eesti Raudteelaste Ühingu Keskjuhatusel.

Kirja peale 20. septembrist s. a. № 47 teatan Teedeministri resolutsiooni põhjal, et ametnikkude ja töölise vallandamiseks Teie ettepaneku kohaselt puudub seaduslik alus. Töö koondamist, mille puhul teenistusest vabastamise juures arvesse võetakse teenija perekondline ja varandusline seis, ei ole raudteel praegu suuremal ulatusel näha.

Kantselei juhataja: (Allkiri).

Vastus näitab, et Valitsusel puudub igasugune soov viletsustel kõrvaldamiseks ja tööta raudteelastele töömuretsemiseks.

Tuusa õnnetus.

Nende päevade sees kaotas rongi peal sõites, ühe kohalise raudteevalitsuse tuusa R. abikaasa oma ninaräti, selle ülesotsimiseks pandi kõik rattad käima, kohale ruttanud politseinikud kuulasid üle rongi teenijaskonna, otsiti läbi jaamas leitud asjade tagavarale, kuid kõik asjata, ratt jäi

kadunuks.

Armuline hindab oma kahju 20 senti peale, uuest peast on ratt maksnud 40 senti, ja et ta kadumise vastu kinnitama oli esinetakse muidugi raudteevalitsuse vastu, kahjutasu nõudmisega.

Iga alamteenija raudteelane, kellele kallis on enda ja oma kaasteenijate tulevik — astub „Eesti Raudteelaste ühingu“ vastava osakonna liikmeks.

Millest kõnelevad kivid.

Katkendid H. Pogodin'i mälestuste kogust.

I.

Oli üks neist põhjamaa sügise päevadest, mil päike kallab maa pääle kuldseid värve, naeratab viimse soojusega, roheline loodus, ilustatud kollaste laikudega, sahib õrnalt ja kutsub hulkuma ilma sihita teed, ilma püüeteta.

Päikese valgus muutus punakaks, külm Leningrad ootas õhtut. Puiestikuplatsil, pruunil liival kirkasid laste salgad nagu röömsad kajakad mere kaldal. Läksin pikki läbi puiestikuplatsi, pöörasin mingisugusesse täiesti vaiksesse uulitsasse. Taga kõmises ja valitses kihavat elu 25. oktoobri prospekt. Müra muutus vaiksemaks, kaugenedes, tasanedes.

Millised vaiksed, kivised uulitsad. Samud kõlavad selgelt, tasaselt. Tuul — värske soolakas puhub Neevalt. Neeva on lähedal sääl lõunas, Smolnõi pool.

Kaunis terasjõgi.

Seljataga keegi ütles vaikselt ja mulle nagu kuuldu, eriti tänendusrikkalt:

— Vaata Andrian, praegu läheneme Smolnõile.

Ma vaatasin tagasi. Tulid kaks meest. Üks — hallipeaga, kortsulise tuhmi näoga, silmle litsunud nokkmütsiga röömsate ja säravate silmadega. Teine, umbes üheksateistkümnne aastane, esimesele sarnase silmadega, vaatas tähelepanelikult oma ette. Ta nimi oli Andrian.

Lasin neid enesest mööda minna ja läksin nende järel. Jõudsi paremalt poolt Smolnõi juure. Pikkamisi avanes vaade sellele raskele hüglahoonele, millegi tõttu üllatavalt tuttavale, nagu oleks ise veetnud temas mingisugused tähtsad päevad ja samal ajal nii ülendavalt mõjuvate, määratu tähenduse omavale külmale ja uhkele.

— Vaata Andrian...

Ja siis lüüsi vanamees vaikselt küsides:

— Millest kõnelevad need kivid?..

Vanem mees paljastas päa. Ta juuksed olid valged. Ta silus neid kuidagi krampliku liigutusega: värin käis tema käsivarrest läbi.

— Üheksa aastat pole ma näinud seda rõdu, — pööras ta naeratades minu poole — aga kümme aastat tagasi sammusin siin vintpüssiga, siit läksin Shpalernajat

mööda Talvepaleed vallutama, siit sõitsin Tsarskoje-Selosse Kerenski vastu ja siin nägin mõnigi kord Lenin'it. Iga kivi siin on mulle tuttav ja tuletab meele neid päivi, millistest süda nüüd hakkab värisema... Kas näed poeg rõdu? Rõdu mis rõdu. Aga ma vaatan ja mulle näib ikka, et praegu paistavad välja sammaste tagant kuulipildujad hallid, vihased... Päril imelik, mina ei suuda ette kujutada seda rõdu kuulipildujateta. Nüüd aga on nii vaikne, tühi — imelik...

Andrian küsis:

Sõja-revolutsiooni komitee oli üleval?

Ei. Ah. Need aknad ta näitas käega.

Ja hakkasid kõlama vanamehe — endise punakaartlase laulu sõnad, lihtsad vaiksed, mis kutsusid ellu mineviku kujude kanga. See tõusis neist tardunud kividest, ta äratas meis oktoobri õhtude müra, kisa ja kõminat. Kivid nagu laulid, naersid ja värisid mürisedes.

Päike laskus öisesse uttu ja taevas muutus halliks, laiguliseks, täis punaseid täppe nagu kommunaaride lippe, täpid nagu öölindude tiivad. Neeva tagant, kus valitses pimedus, kostsid paugud...

— Kuradid, hirmutavad inimesi, lausus käriseval häälel. Eit viirastusliku näoga kadus puuvirnade vahele, mis olid üles laotud Smolnõi ette. Vana aadli instituu-di aknad on ärevalt valgustatud... Meid lööb silmapilk pikali see hullumeelne mototsyklett või ajab lõmaks too must veoauto tuledeta, millel täakide teravad sõrmed ähvardavad tumedat kurja taevast... Vasakul valgutavad vahituled suuri veriseid silmi. Tulede juures paistavad sõdurite näod, karvased, tumedad, hallid ja ähvardav — tõsise ilmega. Madrus hüüab värava juurest: „Seltsimehed, kümme meest siia!“

Ta mütsi paela rebib sügise tuul. Madrus vaatab tumedalt paljastatud maueri rauda. Tema juure heitub tule juurest vari. Madrus kadus sõduritega pimedasse kivihüglaste teadmatusse.

Teravalt karjuvad autod.

— Auto! — hüütakse rõdult.

Soldatid tule juures annavad punakaartlastele musta leiba, nagu tamboli muld.

— Võta kehakinnitust seltsimees. Räägitakse... töö algab.

— Algas juba, — vastavad töölised.

Kirgline hüüe:

— Seisa, sina provokaator!

Teine hüüe:

— Laske läbi soldatid frondilt.

— Missuguse väe poolt? ... Kelle poolt olete? ... Hoiate meie poole? ...

Soomusautod tallavad, purustavad kive. Üles, musta taeva poole lendab ja kustub kõmin. Taevas pillub maa peale külmi lumehelbeid. Nad hiilgavad jaaniussidena Smolnõi akende ümber ja on hõbedaselt vaibatunud vahisoldati habeme, kes küsib jooksvalt Dõibenkolt:

— Varsti?

— Kannata, habemik! — keegi naerab näkku vahisoldatile.

— Veel kannatan.

... Nii oli neil õhtuil, millest rääkis Andrianile ta isa, kes kümme aastat tagasi käis neid kive mööda vintpüss käes.

Ta toetas võrele.

— Praegu on vaikne, tühine, imelik.

Õhtune oktoobri päike valgustas punakalt Smolnõid. Aknad särasid heleda läikega. Tühi, veel roheline plats, lamas unistuslikult, rahus. On ära kõlanud suured päevad, ammu on kadunud mässulise rahva vahitulede tuhk, ja palju sarnaseid nagu see vanamees, on läinud laiali siit üle määratu maa jätkama tööd. mis alustatud Smolnõi juures, ja palju sarnaseid, nagu noorkommunist Andrian, tulevad siia imestama neid kive ...

Andrian naeratas, vaatas veel esimese enamlike staabi kollaseid uhkeid müüre.

— Kahju, — ütles ta, — et elasin siis emaga maal, kahju, et olin siis kõigest kaheksa aastane ... kahju, seltsimehed ...

— Millised päevad, millised ööd möödusid siin! — mõtlevalt kõneles vanamees.

Millised päevad ... Lähevad hauda need, kel oli õnn luua oma kätega, oma tahtega oma paatusega suurt revolutsiooni, mööduvad uued põlved neist müüridest, neist mälestustest, kus 1917 a. oktoobri õhtul loitis inimsoo uue ajaloo tuli.

II.

Udune kesköö.

Valguse laigud valguvad laiail punaste keradena, hoonete kivised nelinurgad on ümbritsetud suitsuse öö viirastuslikkusega. Kaasani peakiriku sammastread ning tema mustad mälestiste silnetid näitvad õise õhukangastusena, mis lahku ühes uduga. Tagapool Lassali platsil kerkib üles lin-

nanõukoguhuone torn valgustatud kella numbrilautaga.

Aeglaselt lõõb tunnikell. On kesköö.

Lähen talvepalee poole. Udus seisab must graniidist ehitatud merihoone. Ümargune elektri keralamp heidab valgust staabi võlvialuses. Vaikne. Tühi ... Ajad kõrvu kikki, kuulatad — hakkab kõnelema graniit. järsku tulevad kuuldale komando hüüded ja eralduvad kivi-seintest punakaartlaste varjukujud tuul Neevalt hingab vägevast Oktoobrist, ning kerkib tumedail laintel „Auroora“ kuju kahuritega, mille otsad pöördud Talvepalee peale.

Määratu võlvialuse all kohtasid tüdrukud raamatuid käes hoides. Nad laulsid tasa ja ühemeelselt:

Vana korda me enam ei taha ...

Kümme aastat tagasi kuulis merihoone viimast korda junkrute laulu.

Punased on trumbita,
Junkrid kaunid võitmata ...

Nad läksid siit mööda omis pikkis sinelites säravase pagunitega. Nad kandisid püssitääke, toimepannes sõjariistus vastuhakkamise revolutsioonile.

Tagaselja — poolpime täitsa unesse vaibunud merihoone.

Lähed võlvikäigust läbi. Avaneb vaade, mis meele jääb eluajaks, vaade määratu kiviplatsi peale, ümbrisetud hüigla-ehitustega, mis nägid 1905 a. 9. jaanuari ja 1917 a. 25. oktoobri õhtul.

Ühendav jäädvuslik vaikus.

Udus ei ole näha harva liikuvad jalakäijad, ja terve plats näib olevat surmavaikne, igavesti ajalosse tõmbunud.

Kui need kivid oskaksid kõneleada, siis missuguseid kaunid sõnu inimsuse võidukäigust ei kuulutaks nad. Mida nad on kuulnud, mida nad on näinud sel tõsisel ööl, mis ümber paiskas Venemaa.

Mida sosistas tööline, kes maha pildunud oma vintpüssi, kui ta heitis teie külmale rinnale! Mida sosistas ta surses, revolutsiooni eest?

Võib olla, mäletate mida rääkis temale soldat — siberlane maamees, kui ta kareda ja lõpmata lahke käega tahtis soendada Viiburi linnaosa töölisi ... ja soendas viimse hingetõmbeni seltsimeest, ning teie külmale rinnale kivid, kukkus soldati pisar ...

Teie kuulsite inimeste südamete lööke, teie kuulsite kivid, revolutsionäärade samme. See oli suurim muusika, mida seni pole üleskirjutanud inimkäsi. Teie nägite inimeste nägusid, missuguseid pole

ükski lõuend endale kinnitanud. Teie mäletate tõeliku hullumeelsuse sarnaseid kehaliigutusi kangelastel, kes oskasid vappustada maailma.

Ja teie nägite veel, kuidas siin talvepalee esisel kõhmakate parrikaadide taga junkruid viskasid oma sirgeid jalgi ette. Siin nägite teisi näoilmeid, liigutusi ja kuulsite teisi sõnu, mis kuuldavale tulid valgeilt huultelt.

Udus vilguvad Aleksandri samba laternad. Nimelt siin, kaelustades punakaartlastega, seisis puhtaim kõigist õilsaimaist, noormees võõralt maalt, kes igavesti on armastama hakanud Oktoobri inimesi — John Reed. Iga kivi mäletab nägusid nimesid, kallid ütlemata armastid nägusid, auvaarivaid nimesid.

Kesköö jäädvuslik ajalooline rahu. Kui kaovad suure ajaloolise öö kujud, vaatad ringi, tahaks silmi pühkida. Plats on ju üsna uus ja kütkestav ilus. See ei ole enam too sünge tsaari plats, mida ümbritsesid ehitused, värvitud rooste ja vere karva, ja selletõttu sarnased kasarmutele. Valged, kollased, rohelised värvid on andnud platsile imeilusa kunsti ilme ja Talvepalee on saanud suurepäraseks häälestav-kauniks loss-muuseumiks.

Pühakult vaatab revolutsiooni-plats, just kui iga kivi tahaks hüüda sulle vastu: — Siin võitsivad töölised ja talupojad!

III.

Sõitsime talupoegade ekskursioniga Viiburi linnaossa. Punase Koidu uulitsal sõitsime mööda Kseshinskaja paleest, kus oli enamlaste ostaap oktoobri eelpäevil, vaatlesime rõdu millelt kõneles Lenin, millelt tõusis hirmus ähvardus Kerenski valitsusele. Läbisime kärarikkaid uulitsaid ja kuidagi, päris ootamatult tõusis meie ees ääretult lähedate äärjoontega

mälestusesammas, mis nii selgelt, nii täielikult, nii elavalt esinevalt, kui mõtled temast.

— Seal ta ongi!

Seal ta heidab soomusauto terastornilt, kõigile mõistetavas inimlikus tungis inimkonnale tähendusrikkad sõnad:

— Elagu sotsialistlik revolutsioon kogu ilmas!

Lihtne, vana palit on heidetud voltides tagasi. Nokkmüts on kortsutatult tasku pistetud. Kõiges avaldub tugeva püüde harmoonia, kõik on elav...

Talupoeg nahkmütsis katkestas mu mõtled hüüdega:

— See on ju Lenin!

Kuid plats väriseb liikumises. Neeva poole rajatakse uut teed. Siin ehitatakse midagi. Liiguvad salgad jalakäijaid, autod, trammid. Meid tõugatakse, meile karjutakse:

— Eest ära! ...

See kõrge mälestussammas seisab kesk tööliste raiooni, Soome vaksali juures, samal kohal, kus Lenin esmakordselt esines kõnega Peterburi töölistmasside ees.

See tugeva käe shest, mis kutsub inimesi võitlusele, äratas miljonid, ja lihtsad talupojad ei suuda siin varjata oma liigutust.

Nad vaikivad, lähevad eemale, vaatavad kaua mälestussambale. Tekkivad suured tunded, millest kõneleb halvasti inimeste keel. Siis tekkivad nägudel valjud varjud ja neid pühivad ära elavad inimeste naeratused.

— Tõsi... On tõsi, — ütlevad nad mulle, — et see on Lenini linn.

Iga kivi kõneleb siin temast, tema algatud tööst, Lenini oktoobrist.

Kallid on kivid — suure, kordumatu armsa inimkonna ajaloo tunnistajast.

„Raudteelane“ on oma pea sihiks võtnud, ülemate ja tööhajatajate tooruse ning Raudteevalitsuse, Riigi põhiseaduse vastase tegevuse paljastamist, milleks palutakse kõiki raudteelasi nõu ja jõuga kaasa aidata.

Suur süda.

Blanko Goroberg — sõdur.

Blanko — Rumeenia alam, aga kui teda ühes sadade temasugustega veeti siia kaugest Valahiast selletarvis, et kaitsta Dnestri kallast, teadis Blanko, et see kallas on piir, et ta peab teda kaitsma, ja et seal, teisel kaldal on üks suur maa, millest jutustatakse... Aga noh, see ei puutu mitte temasse. Tema peab olema ainult sõdur, aga sõdur ei tohi mõtelda, sõdur peab tegema ainult seda, mis teda kästakse. Nõnda räägib seadus, nõnda käsib ülemus, aga nemad räägivad alati õigust sellepärast, et... on tugevamad.

See oli ööl vasta 1-st mai.

Blanko seisis vahipostil. Oli pime ja puhus tuul. Dnestri laened peksid vihaseks vastu järsku kallast, nende kohin sulas ühte kaldaäärsete pöösaste sahinaga. Blanko, toetudes külmale vintpüssi rauale, vahtis pimedusse ja mõtles. Mõtles kaugest Valahiast. Vaiksest veerikkast Olta'st. mis hõbedase lindina lõikab läbi tasaste õitsevate põldude. Mõtles nende peale, kes seal tema tagasitulekut ootavad. Aga kes teab, millal tuleb Blanko tagasi? Kui ta jälle näeb oma lustilikku Assa'd, ja mis ütleb ta, kui Assa temale vastu tuleb?.. Ja ta ütleb, et igatses tema järele, et armastab teda, tugevasti armastab... Tema naerab ilmsüütalt ja suudleb Blankod... Blanko naerab samuti, ja saab olema nii lõbus, lõbus... Vahib Blanko pöösaste musti kogusi ja näeb, ja ei näe neid ka mitte... Tuul kannab Blanko mõtted kaugesse Valahiasse, kannab kiiresti, kiiresti... Võib olla ka Assa mõtleb tema peale... Kes teab?.. Mõtleb Blanko ja naeratab oma mõtetele.

Vihaseks peksavad laened vastu kallast... Mühisedes sasib tuul pöösaid, taevas on aga must, must...

— Eee-i, kes tuleb?!!

Mitte häältki... Blanko surub tugevamini peosse vintpüssi, ja erutatult sirutedes ettepoole, vahib pimedusse...

— Kes tuleb?!

Raksatas korraks kuivand raag, ja jällegi ainult — tuul ja laened, loksumine ja kohin...

Uuesti murdus raag. Ja veel tugevamini surudes vintpüssi, astus Blanko edasi.

— Seisa, ma lasen!!

Astus veel kiiresti, aga jõudis vaevalt pöösasteni — kui tume kogu langes tema jalge ette:

— Sõdur... Ära lase. Seltsimees!.. Soojad käed haarasid ümber põlvede:

— Kuula... nad tapavad mind tapavad...

— Aga... mina olen sõdur!

— Ei... sina oled inimene! Sina päästad mind...

... Vaikis tuul. Tasemalt loksumine laened. Rebenesid rasked pilverünkad, ja tähed, suured, heledad, nägivad, kui kaks inimest tugevasti surusid teineteise käsi... Siis kadus üks nendest pimedasse pöösaste rägastikku, aga teine kaua, kaua vaatas talle järele, sinna, kus halli vööna paistis suure tundmata maa kallas.

Mai kuus — õitsevad lilled.

Mai kuus — on tuul soe ja täis lille lõhna.

Mai kuus on tahtmine elada head, rõõmsat elu, aga... Siguranza*) on kaval... siguranza eest juba ei varja.

Kolme päeva pärast — mõisteti Blanko üle kohut.

Kui tema, väike, tähtsuseta, seisis ja kuulas kohtu otsust, siis eraldas ainult segaselt mõned, temale arusaamatud sõnad: — Poliitilise kurjategija läbilaskmine üle piiri... riigi äraandmine.

— ja viimane, lühike, kuriossona... Maha lasta...

Õösel talutasid kaheksa sõdurit ja üks ohvitser Blanko linnast välja, vedasid ta sinna mäele kus hukati kurjategijaid. Dnestrilt puhus soe tuul, tase sahinas vaba stepi siidipehme, lõhnava rohi hiseril süis — järsk, masinlik:

— Tuld!...

Kuiv, murduv kogupaugu raksatus.

Külmalt, hoolimatalt tungis väike kuul Blanko suurde südamesse... ta langes... suust purskas veri... surma ahastuses surus ta end vastu lõhnavat rohtu...

Vaatas maa taeva poole...

Taevas vaatas maa peale, ja kuidagi ei suutnud nad mõista teine teist.

V. Malõishev'i järele

A. S.

*) Rumeenia nuhkide asutus.

Raudteelastele.

Et korraldada raudteelaste alampalgaliste võitlust oma eluhuvide eest, kutsuda ühis tööväkke neid, kes veel arusaamatuses uinuvad, ehk koguni tööliste rõhujaid toetavad, luua laialipillatud töölis-organisatsioonide ja üksikute proletaarlaste vahel side, organiseerida neid ja õhutada tegevusele, seks on meil tarvis oma häälekandjat.

Ajakiri „RAUDTEELANE“

peab selleks olema.

„RAUDTEELANE“ on poliitilise parteita majandusline ja ilukirjandusline ajakiri, kes saab valgustama erapooletult ametnikude tegevust ja väärnähtusi raudteel, ta valgustab tõetruult kõigi erakondade tegevust, nii riigikogus ja omavalitsuse asutustes, kui ka väljaspool neid esituskogusi. Toob teateid väljamaa raudteelaste elust ja tegevusest.

„RAUDTEELAST“ toetavad suured raudteelaste hulgad oma kaastööga.

„RAUDTEELANE“ ilmub 1 kord kuus ja maksab 15 senti number.

„RAUDTEELASE“ aadress: Tallinn, Vaksali puist. Nr. 8-a.

Raudteelased, toetage oma ajakirja tellimiste ainelise abi ja kaastööga.

„Raudteelase“ toimetus.

Seltsimehed!

Kas ei vaja töörahvas oma ajalehte, häälekandjat, kus kõik päevavalgele toodakse, mida kurnajad meie rõhumiseks teevad, kus kasvatatakse ja arendatakse klassiteadvust ning kust saame ergutust ja juhtnööre endi organiseerimiseks ja ametiühisuslise liikumise ühtlustamiseks.

Kui tahame vääriliselt ja edurikkalt võidelda tööandjate ja rõhujate vastu, siis peab meil olema oma ajaleht, seda suudame aga ainult siis soetada ja ülalpidada, kui meie kõik raugemata huvi ja energiaga käed selleks külge paneme.

Praegu ilmub meie ajalehena

„Tööraha Kiir“

Kuid see ilmub praegusel korral ainult üks kord nädalas, see on aga vähe, meie peame niikaugemale jõudma, et meil leht ilmuks vähemalt kaks ehk kolm korda nädalas. Selleks peame energiliselt tööle asuma, juurde tuues uusi lugejaid, tehes kaastööd ning kogu tööliikonda ergutama aktiivsemale tegevusele ja oma häälekandja lugemisele. Iga proletaarlane, kes tahab selget ja õiglast ülevaadet praegusest olukorrast ning huvitatud on tööliikumise välismailt, peab lugema „Tööraha Kiirt“, sest see on ainuke ajaleht, kust töölisel leivad kõige õigemaid teateid.

„Tööraha Kiir“ on müügil Tallinnas juba reedel. Toimetus ja talitus asub Vaksali puistee № 8-a—1, o/ü. Tööliste majas.

Tellimise hind: 5 nummert 25 senti; 10 nummert 50 senti; 20 nummert 1 kroon.

Töölised, kõik „Tööraha Kiire“ tellijaiks ja lugejaiks!